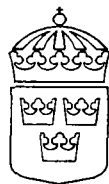

Socialutskottets yttrande

1991/92:SoU8y

Lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård

1991/92
SoU8y

Till socialförsäkringsutskottet

Socialutskottet har den 5 maj 1992 beslutat att överlämna proposition 1991/92:105 om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård, jämte motioner, till socialförsäkringsutskottet för behandling.

Med anledning av propositionen och motionerna avger socialutskottet följande yttrande.

Socialutskottet

Propositionen

I propositionen föreslås bl.a. att möjligheter öppnas att genomföra lokala försök med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård. Syftet är att sammanföra resurserna från de båda områdena och därigenom skapa incitament för samordnade bedömningar och åtgärder så att medborgarna får bättre vård samtidigt som samhällets totala kostnader för socialförsäkringsförmåner och hälso- och sjukvård för den del av befolkningen som är i yrkesverksam ålder minskar.

De lokala försöken skall bygga på vissa gemensamma förutsättningar. Således skall hälso- och sjukvårdslagens (1982:763) krav om vård på lika villkor upprätthållas. Den lagfästa rätten till olika socialförsäkringsförmåner får inte påverkas. Inte heller får den nuvarande beslutsordningen för utgivande av sådana förmåner rubbas. Utifrån bl.a. dessa förutsättningar skall berörda parter i avtal reglera hur det enskilda försöksprojektet skall bedrivas, hur var och en skall utöva inflytande över försöksverksamheten och de närmare formerna för ett gemensamt beslutsfattande.

Försöken skall innebära att sjukvårdshuvudmannen utöver ansvaret för hälso- och sjukvård ges ett delansvar för utgifter för sjukpenning och rehabiliteringsersättning enligt lagen om allmän försäkring (1962:381) samt för sjukpenning enligt lagen om arbetsskadeförsäkring (1976:380). Enligt propositionen skall därigenom förutsättningar ska-

pas för en mer flexibel medelsanvändning för åtgärder med syfte att åstadkomma en förbättrad rehabilitering och begränsa socialförsäkringskostnaderna.

Socialförsäkringssystemets tillskott till den finansiella ramen för försöken skall utgöras av ett preliminärt kostnadstäckningsbelopp som beräknas på grundval av vissa antaganden om utvecklingen utan försöksverksamhet. Högst 10 % av det preliminära kostnadstäckningsbeloppet skall få användas för andra ändamål än att täcka socialförsäkringsutgifter (disponibelt belopp). Efter jämförelse med utvecklingen i en grupp kontrollområden fastställs ett slutligt kostnadstäckningsbelopp, varefter resultatet beräknas genom att det slutliga kostnadstäckningsbeloppet minskas med summan av faktiska utbetalda försäkringsförmåner och förbrukat disponibelt belopp.

Om ett försök leder till överskott får enligt propositionen sjukvårdshuvudmannen och försäkringskassan behålla sammanlagt hälften av detta överskott medan den andra hälften tillfaller staten. I fall av underskott täcks detta till lika delar av staten resp. de samverkande parterna.

För att tillgodose huvudmän som önskar organisera en mer kontinuerlig styrning av försöksverksamheten öppnas en möjlighet att inrätta en lokal nämnd för försöksområdet inom ramen för sjukvårdshuvudmannens organisation. Försäkringskassans styrelse avses kunna överföra en del av sin beslutanderätt i frågor av mer övergripande natur, t.ex. principiella frågor i rehabiliteringsarbetet eller användningen av medel för köp av yrkesinriktade rehabiliteringstjänster, till den lokala nämnden. Överföringen får dock inte avse beslutanderätt i enskilda socialförsäkringsärenden.

För att möjliggöra för försöksparter som så önskar att inrätta en lokal nämnd föreslås avsteg få göras från kommunallagens (1991:900) bestämmelser om proportionella val. Hinder skall därigenom inte föreligga för fullmäktigeförsamlingen att till ledamöter i en sådan nämnd utse personer som är förtroendevalda inom försäkringskassan.

En förutsättning för försök är att uppföljning och utvärdering sker på lokal och nationell nivå. Uppföljningen och utvärderingen av försöken skall handhas gemensamt av riksförsäkringsverket och socialstyrelsen.

Försöksverksamheten föreslås efter regeringens tillstånd få bedrivas under åren 1993–1995 i högst tio områden i landet. Regler härom föreslås i en särskild lag.

Motionerna

I motion So19 av Doris Håvik m.fl. (s) hemställs att riksdagen avslår propositionen (*yrkande 1*) och att riksdagen hos regeringen begär ett nytt förslag i enlighet med vad som anförts i motionen (*yrkande 2*). Motionärerna anför att i nu föreliggande proposition har väsentliga förändringar skett jämfört med den allmänna inriktningen av och målen för en försöksverksamhet som redovisades våren 1991. För det första avses försöken inte omfatta alla finansiella delar som ursprungli-

gen var avsikten. Kostnaderna för läkemedel och förtidspensioner saknas. För det andra kommer endast en huvudmannaskapsmodell att prövas. Värdet av försöksverksamheten kommer då givetvis att bli mindre. Motionärerna anser att det är mycket viktigt att olika alternativ prövas. För det tredje föreligger uppenbara risker för en ekonomisk prioritering mellan olika patientgrupper, alltså en s.k. gräddfil för de mest lönsamma ur socialförsäkringssynpunkt. För det fjärde är det oklart vilken roll försöksverksamheten skall spela. Den skall pågå under åren 1993 till 1995. Redan den 1 mars 1994 skall den parlamentariska kommitté, som utreder sjukvårdens framtida finansiering och organisation, vara klar med sina förslag, anför motionärerna. Ett nytt förslag bör, enligt motionärerna, föreläggas riksdagen. Ett sådant bör då bygga på de riktlinjer som riksdagen ställt sig bakom och det bör omfatta olika huvudmannaskapsmodeller. Enligt motionärerna är det viktigt att samverkan sker på lika villkor mellan parterna. Försöken får inte heller ge utrymme för ekonomiska prioriteringar mellan olika patientgrupper.

I motion So20 av Marianne Carlström m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att försöksverksamheten också skall omfatta försök där försäkringskassan ges det samlade ansvaret. Motionärerna anser att det finns ett starkt intresse av att pröva en sådan modell inför kommande överväganden om hälso- och sjukvårdens organisation. Att olika modeller prövas ökar värdet av försöksverksamheten.

I motion So21 av Hugo Hegeland (m) anføres liknande synpunkter som i motion So20.

I motion So22 av Ingbrigt Irhammar m.fl. (c, m, fp, kds) begärs ett tillkännagivande till regeringen angående utformningen av försöksverksamhet med samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård. Motionärerna anser att förslaget är för detaljreglerat och för begränsande för de lokala och regionala aktörerna och därför bör ses över. De nämner som exempel en skisserad försöksverksamhet i Kristianstads län som nu försvåras med regeringens förslag.

Utskottets överväganden

Socialutskottet konstaterar att frågan om att finna former för att samla ansvaret för sjukvård och sjukförsäkring och på så sätt göra det möjligt att bättre hushålla med resurserna har diskuterats i flera år. Utskottet anser att det är viktigt att nu komma i gång med en försöksverksamhet. Att det vidgade kostnadsansvaret i försöken läggs på sjukvårdshuvudmannen ser utskottet positivt på och delar uppfattningen i propositionen att detta bör vara ett incitament för huvudmännen att göra satsningar som minskar belastningen på socialförsäkringen. Hälso- och sjukvårdslagens bestämmelse om vård på lika villkor skall gälla.

Under beredningsarbetet med det nu framlagda förslaget har även prövats möjligheten att en försäkringskassa skulle kunna få det samlade kostnadsansvaret. Det har emellertid visat sig att det i så fall uppstår en rad problem som bl.a. sammanhänger med de inblandade myndig-

heternas olika organisationsstruktur. Utskottet anser att syftet att bättre hushålla med de samlade resurserna kan uppnås med den föreslagna modellen. Den parlamentariska kommitté som nyligen tillsatts med uppdrag att bl.a. analysera och värdera olika finansierings- och organisationsmodeller för hälso- och sjukvården kommer att ha möjlighet att gå på djupet i dessa frågor vid fullgörandet av sina direktiv (dir. 1992:30).

Vad härefter gäller försäkringskassans inflytande i den föreslagna försöksverksamheten noterar utskottet att parterna i verksamheten har frihet att inbördes komma överens om vilket inflytande var och en skall ha över det ekonomiska utrymme som ställs till förfogande. Detta kan ske inom ramen för det grundläggande avtal som skall träffas mellan dem och kan innebära t.ex. att kassan får ett lika stort inflytande som sjukvårdshuvudmannen över de tillgängliga medlen i försöksverksamheten. Sjukvårdshuvudmannen har dock det formella kostnadsansvaret.

Utskottet har från sina utgångspunkter inga erinringar mot förslagen i propositionen. Utskottet föreslår att motionerna So19 (s), So20 (s), So21 (m) och So22 (c, m, fp, kds) avstyrks.

Stockholm den 12 maj 1992

På socialutskottets vägnar

Bo Holmberg

I beslutet har deltagit: Bo Holmberg (s), Sten Svensson (m), Göte Jonsson (m), Anita Persson (s), Ulla Orring (fp), Ingrid Andersson (s), Rosa Östh (c), Jan Andersson (s), Johan Brohult (nyd), Maj-Inger Klingvall (s), Leif Carlson (m), Hans Karlsson (s), Martin Nilsson (s), Maud Ekendahl (m) och Chatrine Pålsson (kds).

Avvikande mening

Bo Holmberg, Anita Persson, Ingrid Andersson, Jan Andersson, Maj-Inger Klingvall, Hans Karlsson och Martin Nilsson (alla s) anser att utskottets överväganden bort ha följande lydelse:

Socialutskottet konstaterar att frågan om att finna former för att samla ansvaret för sjukvård och sjukförsäkring och på så sätt göra det möjligt att bättre hushålla med resurserna har diskuterats i flera år. Utskottet anser att det är viktigt att nu komma i gång med en försöksverksamhet och vill därför inte motsätta sig att propositionens förslag genomförs. Den förra regeringen arbetade emellertid med en inriktning av en försöksverksamhet som var mer vidsträckt än den nu föreslagna. Utskottet anser att en försöksverksamhet där flera olika alternativ

prövas hade varit att föredra och instämmer således i delar av den kritik som har framförts i motion So19 (s). Utskottet anser därför att regeringen dessutom bör lägga fram ett förslag som bättre tillgodoser den förra regeringens inriktning av försöksverksamheten. Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna So19 (s), So20 (s), So21 (m) och So22 (c, m, fp, kds) bör riksdagen ge regeringen till känna. *

